

Disiplinlerarası Fen Öğretimi

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

Yardımcı Editör: Doç. Dr. Mustafa ERGUN

Yazarlar:

Prof. Dr. Ahmet TEKBIYIK

Prof. Dr. Bülent ÇAVAŞ

Prof. Dr. Fatma ŞAHİN

Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

Prof. Dr. M. Fatih TAŞAR

Prof. Dr. Mustafa Sami TOPÇU

Prof. Dr. Özgül YILMAZ TÜZÜN

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI

Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK

Doç. Dr. Ayşe SERT ÇIBIK

Doç. Dr. Fatih Çağlayan MERCAN

Doç. Dr. Hasan ÖZCAN

Doç. Dr. İsa DEVECİ

Doç. Dr. Mustafa DOĞRU

Doç. Dr. Mustafa ERGUN

Doç. Dr. Mustafa ÜREY

Doç. Dr. Pınar FETTAHLIOĞLU

Doç. Dr. Nejla ATABEY

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı İlker KOŞTUR

Dr. Öğr. Üyesi Simge AKPULLUKÇU KOÇ

Öğr. Gör. Dr. Gürhan BEBEK

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

Yardımcı Editör: Doç. Dr. Mustafa ERGUN

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİ

ISBN 978-625-8325-49-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Günümüzde bilimsel ve teknolojik alanda yaşanan değişim ve dönüşümler, kişilerin sosyal ve duyuşsal alanlarını da yakından etkilemiş ve toplumların kişilerden beklediğı özelliklerin de değişmesine neden olmuştur. Değişimlerle birlikte öğrenme ve öğretme süreç ve yaklaşımları, bu duruma paralel olarak gelişmiş ve yenilenmiştir. 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan öğrenme çıktıları bireylerden beklenmeye başlanmış ve birçok dersin öğretim programında hedefler olarak yerini almıştır. Bu hedeflerden öne çıkan bazıları, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, iletişim becerisi, girişimcilik ve analitik düşünme becerileridir. Bu tür beceriler bir disiplin alanı içinde kazandırılması mümkün beceriler olmasına rağmen ciddi sınırlıklara da sahip olduğu gayet açık bir şekilde önümüze çıkmaktadır. Aslında günlük hayat problemlerimize baktığımızda bize birçok alt problemi işaret etmekte bu problemlerin çözümü de birden fazla disiplini ve bu disiplinlerin oluşturduğu bilimsel bilgileri kullanmayı gerektirmektedir. Bilimsel bilginin holistik yapısı da aslında bunu gerektirmektedir. Farklı disiplinlerin ortaya koyduğu bilgilerin holistik bir bakış açısıyla bir bütün olarak ele alınması 21. yy becerilerini de işe koştığımızda günlük hayat problemlerinin çözümünde bize büyük bir kolaylık sağlayacaktır. İşte bu noktadan hareketle disiplinlerarası fen öğretimi çok fazla önem arz etmektedir.

Fen bilimleri öğretiminde disiplinlerarası öğretimin öneminin anlaşılması, günümüz dünyasındaki çok da dikkate alınmayan sosyal ve duygusal becerilerinde öğrenme ortamında işe koşulmasını sağlayacaktır. Disiplinlerarası öğretim sürecinin fen bilimleri öğretiminde nasıl kullanılacağı, hangi yöntem ve tekniklere adapte edilebileceğini anlatan kaynakların oluşturulması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu amaçla; oluşturulan bu bilimsel kitap ile disiplinlerarası öğretim yaklaşımının fen öğretimindeki yerini, önemini ve uygulama örneklerini açık anlaşılır bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Ayrıca bu bilimsel kitap, disiplinlerarası öğretim sürecinin fen bilimleri eğitiminde etkili kullanımını arttırmayı hedefleyecek şekilde tasarlanmıştır. “**Disiplinlerarası Fen Öğretimi**” adlı bu bilimsel eser, Türkçe alanyazına önemli katkılar sunabilecek yeterlilikte ve donanımda bir içerik ile alanında uzman kişiler tarafından hazırlanmış olup, teorik bilgilerin yanı sıra sınıf içi uygulamalara oldukça bol ve çeşitli örnekler sunacak biçimde oluşturulmuştur.

“**Disiplinlerarası Fen Öğretimi**” kitabının içeriğı incelendiğinde, “Disiplinlerarası Fen Öğretimine Giriş, Disiplinlerarası Bilginin Doğası, Disiplinlerarası Beceriler, Disiplinlerarası Bakış Açısıyla Yerel, Ulusal ve Küresel Olaylar, Disiplinlerarası Fen Öğretimi Çerçevesinde Fen Teknoloji Toplum ve Çevre ilişkisi, Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Ürün Geliştirme, Disiplinlerarası Fen Öğretimi

ve Girişimcilik, Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Sosyal-Duygusal Beceriler, Fen Öğretiminde Disiplinlerarası Sosyobilimsel Konular, Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Okuldışı Öğrenme Ortamları, Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Kullanılan Farklı Yöntem ve Teknikler, Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Bilgi Teknolojileri, Disiplinlerarası Fen Öğretimi ve Değerler Eğitimi ve Fen Öğretiminde Disiplinlerarası Ölçme ve Değerlendirmeye Yeni Bir Bakış: PISA 2022” ile ilgili kavramsal bilgiler ve uygulamalar yer almaktadır

Özetle, bu projenin temel amacı, başta fen bilimleri öğretimi alanyazına disiplinlerarası fen öğretimi ile ilgili Türkçe özgün bir bilimsel eser kazandırmak, fen bilimleri öğretimi alanına ilgi duyan öğretmen, öğrenci, akademisyen ve her bir paydaşın yararlanabileceği bol uygulamalı bir eser üretmektir. Ayrıca tüm okuyucuları disiplinlerarası öğretim yaklaşımı ile fen bilimlerine yönelik konu, kavram ve problemlerin ele alınış şekillerine yeni bir bakış açısı kazandırmaktır. Fen bilimleri eğitim-öğretim sürecindeki disiplinlerarası öğrenme ve öğretme uygulamalarından yararlanabilecekleri bütüncül bir anlayışla hazırlanmış alana yönelik bir eser ortaya koymaktır.

Saygılarımızla...

Editör

Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI
ORCID No: 0000-0002-3181-3923

Yardımcı Editör

Doç. Dr. Mustafa ERGUN
ORCID No: 0000-0003-4471-6601

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI

Yardımcı Editör: Doç. Dr. Mustafa ERGUN

1. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretimine Giriş

Doç. Dr. Mustafa ÜREY, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7753-7936

2. Bölüm: Disiplinlerarası Bilginin Doğası

Doç. Dr. Pınar FETTAHLIOĞLU, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8639-7613

3. Bölüm: Disiplinlerarası Beceriler

Doç. Dr. Fatih Çağlayan MERCAN, Boğaziçi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2618-5002

Prof. Dr. Ahmet TEKBIYIK, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7759-3121

4. Bölüm: Disiplinlerarası Bakış Açısıyla Yerel, Ulusal ve Küresel Olaylar

Prof. Dr. Özgül YILMAZ TÜZÜN, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7869-9251

5. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretimi Çerçevesinde Fen Teknoloji Toplum ve Çevre İlişkisi

Doç. Dr. Ayşe SERT ÇIBIK, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9648-3593

Prof. Dr. Mehmet Fatih TAŞAR, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1249-3482

6. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Ürün Geliştirme

Dr. Hakkı İlker KOŞTUR, Başkent Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8557-4385

Doç. Dr. Hasan ÖZCAN, Aksaray Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4210-7733

7. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretimi ve Girişimcilik

Doç. Dr. İsa DEVECİ, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0191-1212

Prof. Dr. Şenol BEŞOLUK, Sakarya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9604-0749

8. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Sosyal-Duygusal Beceriler

Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3181-3923

Öğr. Gör. Dr. Gürhan BEBEK, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4862-5782

9. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Sosyobilimsel Konular

Prof. Dr. Mustafa Sami TOPÇU, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5068-8796

Doç. Dr. Nejla ATABEY, Muş Alparslan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8710-3595

10. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretimde Okuldışı Öğrenme Ortamları

Prof. Dr. Bülent ÇAVAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4278-8783

Dr. Öğr. Üyesi Simge AKPULLUKÇU KOÇ, Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6771-3978

11. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Kullanılan Farklı Yöntem ve Teknikler

Prof. Dr. Fatma ŞAHİN, Marmara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6291-0013

12. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Bilgi Teknolojileri

Doç. Dr. Mustafa DOĞRU, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0405-4789

13. Bölüm: Disiplinlerarası Fen Öğretimi ve Değerler Eğitimi

Prof. Dr. Hakan Şevki AYVACI, Trabzon Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3181-3923

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5905-9902

14. Bölüm: Fen Öğretiminde Disiplinlerarası Ölçme ve Değerlendirmeye Yeni Bir Bakış: PISA 2022

Doç. Dr. Mustafa ERGUN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4471-6601

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİNE GİRİŞ

Giriş.....	2
Disiplinlerarası Öğretim Yaklaşımının Kuramsal Temelleri	3
Disiplinlerarası Öğretimin Fen Bilimleri Açısından Önemi	6
Disiplinlerarası Öğretim Yaklaşımında Öğretmene Düşen Roller	10
Kaynakça.....	11

2. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI BİLGİNİN DOĞASI

Giriş	16
Disiplinlerarası Kavramına Genel Bakış	16
Disiplinlerarası Bilgi Entegrasyonu ve Bilginin Holistik Yapısı	19
Entegrasyon.....	21
Translasyon	21
Transfer.....	21
Transformasyon	22
Fen Eğitiminde Disiplinlerarası Bilgi Entegrasyonun Yeri ve Önemi	23
Kaynakça	24

3. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI BECERİLER

Giriş	28
Üst düzey Düşünme Becerileri.....	28
Karar Verme Becerileri.....	29
Yapılandırılmış Karar Verme	30
Problem Kavramı ve Problem Çözme Becerisi	34
Problem Çözme Süreci	36
Fen Öğretiminde Disiplinlerarası Problem Çözme Etkinlikleri	37
Örnek Disiplinlerarası Problem Çözme Etkinliği	38
Problem Çözme Sürecinin Değerlendirilmesi	39
İşbirliği Becerisi	40
İşbirlikli Problem Çözme	41
Kaynakça.....	45

4. BÖLÜM

DİSİPLİNERARASI BAKIŞ AÇISIYLA YEREL, ULUSAL VE KÜRESEL OLAYLAR

Yerel, Ulusal ve Küresel Olaylardan Disiplinlerarası Fen Öğretimi İçin Örnekler	50
Giriş.....	50
Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Sosyobilimsel Konular	51
Koronavirus Hastalığı 2019 (COVID-19).....	52
Disiplinlerarası Fen Eğitiminde Tasarım Temelli Pedagojik Yaklaşımlar.....	55
İklim Değişikliğini Önleyebilirim	57
Kaynakça.....	60

5. BÖLÜM

DİSİPLİNERARASI FEN ÖĞRETİMİ ÇERÇEVESİNDE FEN TEKNOLOJİ TOPLUM VE ÇEVRE İLİŞKİSİ

Fen, Teknoloji, Toplum ve Çevre Arasındaki Etkileşim.....	64
FTTÇ Hareketinin Eğitime Yansımaları	68
FTTÇ Eğitimi ve Disiplinlerarası Fen Öğretimi İlişkisi	70
Kendimizi Sınayalım!	72
Çevre, Kültür, Bilim ve Teknoloji Politikaları.....	73
Ülkemizde Gerçekleştirilen Bilim-Teknoloji Politikaları	74
Çevre ve Politikaları.....	77
Ülkemizde Gerçekleştirilen Çevre Politikaları	79
Kendimizi Sınayalım!	82
Fen, Teknoloji ve Toplumsal Değişim.....	82
Toplumsal Değişimde Disiplinlerarası Birlikteliğin Rolü.....	84
Kendimizi Sınayalım!	89
Bilimsel Okuryazarlık ve Disiplinlerarası Doğası	89
Kaynakça	93
Ek 5.1. Etkinlik Tablosu	95

6. BÖLÜM

DİSİPLİNERARASI FEN ÖĞRETİMİNDE ÜRÜN GELİŞTİRME

Giriş.....	98
Fen Öğretiminde Ürün ve Model Geliştirme	100
Ürün ve Model Geliştirmenin Temelleri.....	100
Disiplinlerarası Ürün ve Model Geliştirmenin Toplumsal Yansımaları.....	107
Ürün ve Model Geliştirmede Dijital Materyaller	110

Değerlendirme.....	111
Kaynakça.....	112

7. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİ VE GİRİŞİMCİLİK

Giriş.....	116
Disiplinlerarası Fen Öğretimi ve Girişimcilik	122
Fen Eğitiminde Fizik Konuları ve Girişimcilik	125
Fen Eğitiminde Kimya Konuları ve Girişimcilik.....	127
Fen Eğitiminde Biyoloji Konuları ve Girişimcilik.....	128
Fen Eğitiminde Çevre Konuları ve (Yeşil) Girişimcilik.....	130
Kaynakça.....	131
Ek 1. Girişimci Proje Örneği.....	135

8. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİNDE SOSYAL-DUYGUSAL BECERİLER

Sosyal ve Duygusal Beceriler	144
Sosyal ve Duygusal Becerilere Disiplinlerarası Bakış Açısı	148
Disiplinlerarası Fen Öğretiminde Sosyal ve Duygusal Becerilerin Belirlenmesi ve Geliştirilmesi Süreci	152
Kaynakça.....	159

9. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULAR

Sosyobilimsel Konulara Giriş.....	164
Sosyobilimsel Konuların Bireyler ve Toplumlar Açısından Önemi.....	166
Sosyobilimsel Konuların Disiplinler Arası Yapısı ve Özellikleri	168
İlköğretim Kurumları Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programındaki Sosyobilimsel Konuların Disiplinler Arası Bakış Açısı ile Analiz Edilmesi	175
Örnek Etkinlikler.....	179
Kaynakça.....	189

10. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİNDE OKULDİŞİ ÖĞRENME ORTAMLARI

Giriş	194
Disiplinler Arası Öğretim Nedir?.....	194

Disiplinler Arası Öğretimin Fen Derslerinde Neden Uygulanabilir?.....	195
Okul Dışı Öğrenme Ortamları Nedir?	196
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Disiplinler Arası Fen Öğretimi Uygulama Örnekleri	197
Hangi Ortamlar Okul Dışı Öğrenme Ortamları Olarak Değerlendirilir?	200
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Disiplinler Arası Yaklaşım Nasıl Kullanılır?	202
Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kariyer Seçimlerine Etkisi	203
Disiplinler Arası Öğretimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kullanımına Yönelik Uygulamalar	204
Bilim Merkezleri.....	204
Hayvanat Bahçeleri (Doğal Yaşam Parkları)	205
Akvaryumlar	206
Bilim Müzeleri	207
Sanayi Kuruluşları	209
Milli Parklar	210
Sanal Müzeler.....	211
Sonuç	211
Kaynakça.....	212

11. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN FARKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER

Giriş.....	216
Disiplinler Arası Öğretim Yaklaşımların Sınıflandırılması	216
Etki Alanlarına Göre Disiplinler Arası Yaklaşımlar	216
Araştırma Bileşenlerine Göre Disiplinler Arası Yaklaşımlar	219
Entegrasyon Türüne Göre Disiplinler Arası Yaklaşımlar	220
Bağlamsallaştırma	220
Kavramsallaştırma	221
Problem Merkezli Strateji	223
Geniş Model	225
Disiplinlerarası Yöntem ve Teknikler.....	226
Vaka Temelli (Örnek Olay) Çalışmalar	226
İşbirliği ve Ekip Çalışması.....	227
Rol Oynama (Rol Play).....	228
Fen-Teknoloji-Toplum ve Çevre	228
Argümantasyon	229
Metafor, Analoji ve Analojik Düşünme	229
STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) Uygulamaları	230

Sınıf Dışı Uygulamalar	232
Kavram Haritaları	233
Kaynakça.....	234

12. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİNDE BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

Fen Bilimleri Öğretim Programları	240
Bilgi İletişim Teknolojileri (BİT)	244
Bilgi İletişim Teknolojileri Bileşenleri	247
Kaynakça.....	256

13. BÖLÜM

DİSİPLİNLERARASI FEN ÖĞRETİMİ VE DEĞERLER EĞİTİMİ

Değer ve Değerler Eğitimi	260
Değerler Eğitiminde Akımlar ve Yaklaşımlar	264
Değerler Eğitimi ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları	268
Değerler Eğitimi ve 2005 Programı	268
Değerler Eğitimi ve 2013 Programı	271
Değerler Eğitimi ve 2018 Programı	272
Disiplinlerarası Değerler Eğitimi ve Fen Öğretimi İlişkisi ve Örnek Uygulamalar..	273
Kaynakça.....	281

14. BÖLÜM

FEN ÖĞRETİMİNDE DİSİPLİNLERARASI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEYE YENİ BİR BAKIŞ: PISA 2022

Disiplinlerarası Ölçme ve Değerlendirme Nedir?.....	286
PISA 2022	288
Disiplinlerarası Ölçme ve Değerlendirmeye PISA 2022 Penceresinden Bakış Açısı.....	292
Disiplinlerarası Problem Çözme Becerilerinin Ölçülmesi	296
Kaynakça.....	306

Editör ve Yazarlar Hakkında	307
-----------------------------------	-----

DİŞİPLİNERARASI FEN ÖĞRETİMİNE GİRİŞ

Doç. Dr. Mustafa ÜREY
Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7753-7936

Bölüm

1

ÖZET

Bu bölümün amacı, disiplinlerarası öğretim yaklaşımının kuramsal çerçevesini belirleyerek, fen öğretimi açısından önemini, fayda ve sınırlılıklarını açıklamak ve disiplinlerarası öğretim yaklaşımında öğretmene düşen rolleri ortaya koymaktır. Bu amaç kapsamında, disiplinlerarası öğrenme yaklaşımında kullanılan temel kavramlara ve yaklaşımın uygulama öncesi, esnası ve sonrasında dikkat edilecek hususlarına vurgu yapılmıştır. Dört temel başlıkta ele alınan bu bölümde, öncelikle disiplinlerarası öğretim yaklaşımının kuramsal temelleri ele alınarak ilgili yaklaşımın doğası, temel prensipleri ve temel kavramlar üzerinde durulmuş ve ardından disiplinler arası öğretimin fen bilimleri açısından önemine dikkat çekilmiştir. Sonrasında, disiplinler arası öğretim yaklaşımının öğretmen ve öğrenci açısından avantaj ve dezavantajları açıklanmıştır. Son olarak, disiplinler arası öğretim uygulamalarının temel prensipleri ölçüsünde öğretmene düşen rolleri açıklanarak, uygulama öncesinde, esnasında ve sonrasında dikkat edilmesi gereken hususlar vurgulanmıştır.

GİRİŞ

Bilimsel, kültürel, sosyal ya da teknolojik pek çok alanda ortaya çıkan hızlı değişim ve dönüşümler, bireylerden beklenen özelliklerin değişmesine ve beraberinde öğrenme ve öğretme faaliyetlerine yönelik yeni yaklaşım arayışlarının artmasına neden olmuştur. Özellikle son yıllarda 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan ve öğretim programlarının işaret ettiği eleştirel ve yaratıcı düşünen, problem çözen, iletişim becerisi gelişmiş, girişimci, karar alabilen ve yenilikçi bireylerin hedef alınması her bir disiplinin kapsam alanının genişlemesine ve disiplinlerarası arayışlara neden olmuştur.

Güncel yaşantımızda karşılaştığımız problemler ve bu problemlere yönelik oluşturulan sorulara ait cevap arayışı birden fazla disiplini işaret eder hale gelmiştir. Bu disiplinlerdeki konu alanları arasında oluşturulan bütünleştirme sonrasında ortaya çıkacak anlamlı bir örüntünün güncel yaşam problemlerine yönelik çözümleri anlamlı kılacağı ve çağımızın hedeflediği çok yönlü bireylerin gelişimine katkı sunacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bu durum, öğrenme ve öğretme ortamları için tek disiplinli (disipliner) yaklaşımdan disiplinlerarası yaklaşıma geçişi zorunlu hale getirmiştir. Günümüz dünyasının karmaşık yapısı içerisinde tek disiplinli yaklaşımın içeriğindeki bilgi ve beceriler, disiplinlerarası konu alanlarıyla anlamlı bir örüntü oluşturmadan sunulduğunda öğrenciler tarafından anlaşılabilir. Her ne kadar tek disiplinli yaklaşım öğrencilerin bilimsel düşünme, araştırma ve sorgulama gibi becerilerinin gelişmesine katkıda bulursa da, güncel yaşam ilişkisi kurma ve bilgileri birleştirerek anlamlı bir bütün oluşturma konusunda sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin okul bilgilerinin önemini fark edememe ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarındaki azalmayı tetiklemektedir. Disiplinlerarası öğretim yaklaşımının, öğrenmenin gerçekleşmesindeki tek disiplinli yaklaşımdan ortaya çıkabilecek bu eksikliği giderebileceğine inanılmaktadır.

Disiplinlerarası öğretim yaklaşımı fen bilimlerine yönelik konu, kavram ve problemlerin ele alınışı açısından oldukça uygun bir yaklaşımdır. Fen bilimleri kavramsal açıdan oldukça zengin bir alan olup, bu kavramların ele alınışı açısından birçok disiplin ile etkileşim içerisinde olabilecek bir bilim alanıdır (Bybee, 2010). Fen bilimlerindeki kavramların iç içe geçmiş olması, fen bilimlerini disiplinlerarası bağlantı, ilişki ve bütünleştirme yapabilme açısından oldukça yatkın hale getirmektedir. Fen bilimlerinin öğrencilerden beklentisi, herhangi bir problem durumu hakkında edindikleri bilgileri bütünleştirerek tutarlı açıklamalar oluşturmaları ve çözüm yolu üretmeleridir (Shen ve Linn, 2011). Bilim insanları bunun için disiplinlerarası öğretim yaklaşımını önermektedir. Son yıllarda fen bilimleri